Zmiany zagospodarowania przestrzeni rolniczej, a ochrona przyrody w Polsce

Anna Liro
GDOŚ

Realizacja NCW związanego z uprawą biomasy do produkcja biopaliw może prowadzić do:

- zmiany sposobu i struktury użytkowania gruntów
- intensyfikacji produkcji rolnej
- ekspansji obszarów upraw rolnych

negatywnie wpływając na środowisko i właściwy stanu ochrony zasobów różnorodności biologicznej w obrębie obszarów chronionych i poza nim

Zmiany użytkowania ziemi

- przekształcanie łąk i pastwisk w grunty orne
- uproduktywnienie gruntów marginalnych, nieużytków, gruntów zdegradowanych
- wzrost powierzchni upraw trwałych – roślin energetycznych II generacji
- wzrost powierzchni rozległych monokultur i upraszczanie mozaikowej struktury obszarów rolnych
- zmniejszanie powierzchni rolnictwa ekstensywnego i ekologicznego

Wpływ na różnorodność biologiczną

- Utrata cennych półnaturalnych łąk i pastwisk oraz innych marginalnych dla rolnictwa siedlisk - ważnych ostoi różnorodności biologicznej
- Utrata agrobioróżnorodności
- Wprowadzanie obcych gatunków inwazyjnych np. ślazowiec pensylwański, róża wielokwiatowa

Historyczne zmiany w użytkowaniu ziemi

W całym okresie powojennym przekształcenia objęły 9% pow. ziemi, w tym głównie tereny rolne:

- zmiana użytkowania łąk i pastwisk na grunty orne
- Zalesienia gruntów rolnych
- zabudowania

Użytki rolne w %

(Rocznik Statystyczny GUS 2010)

Rok	Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska	Pozostałe
2005	**50,9**	**39,1**	**0,9**	**8,2**	**2,7**	**-**
2009	**51,7**	**38,7**	**1,1**	**7,8**	**2,3**	**1,7**

W Polsce funkcjonuje rozbudowany system obszarowej ochrony przyrody

KSOCH: (32,3% pow. ogólnej kraju)

- 23 parki narodowe (1%)
- 1455 rezerwaty przyrody (0,5%)
- 125 parki krajobrazowe (ok.8%)
- 426 obszarów chronionego krajobrazu (22,3%)
- 164 stanowiska dokumentacyjne,
- 6798 użytki ekologiczne,
- 214 zespoły przyrodniczo-krajobrazowe,

Sieć obszary Natura 2000:

964 obszary (19,8%)

PN – lasy 61%, tereny rolne 15%
PK – lasy 53%, grunty rolne 35%
OCHK – lasy 32%, grunty rolne 40%

Sieć Natura 2000 w Polsce

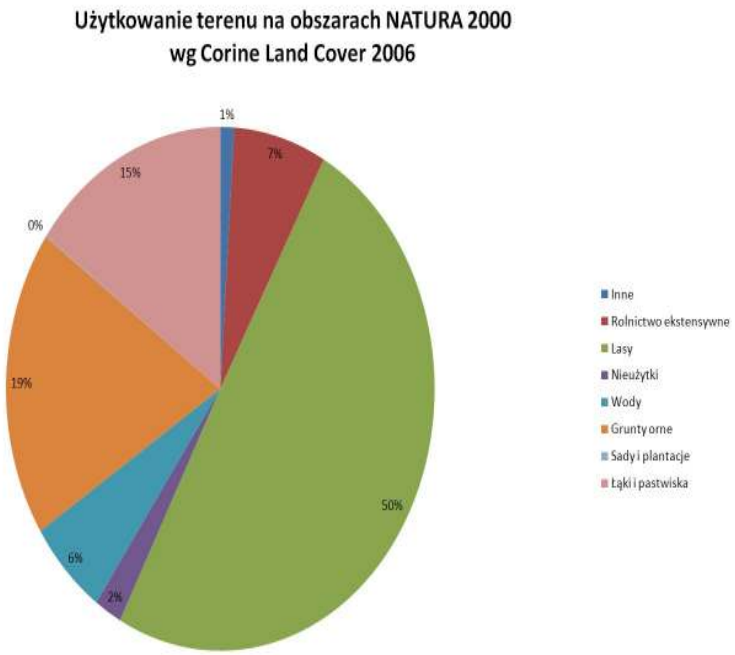

Czy system ochrony przyrody skutecznie ograniczy negatywny wpływ polityki biopaliw?

- Nie jest kompletny – reprezentacja siedlisk nieleśnych jest niedostateczna
- System nie jest spójny przestrzennie, wymaga przebudowy – brak struktur korytarzy ekologicznych
- Wiele korytarzy ekologicznych pozostaje poza tym systemem

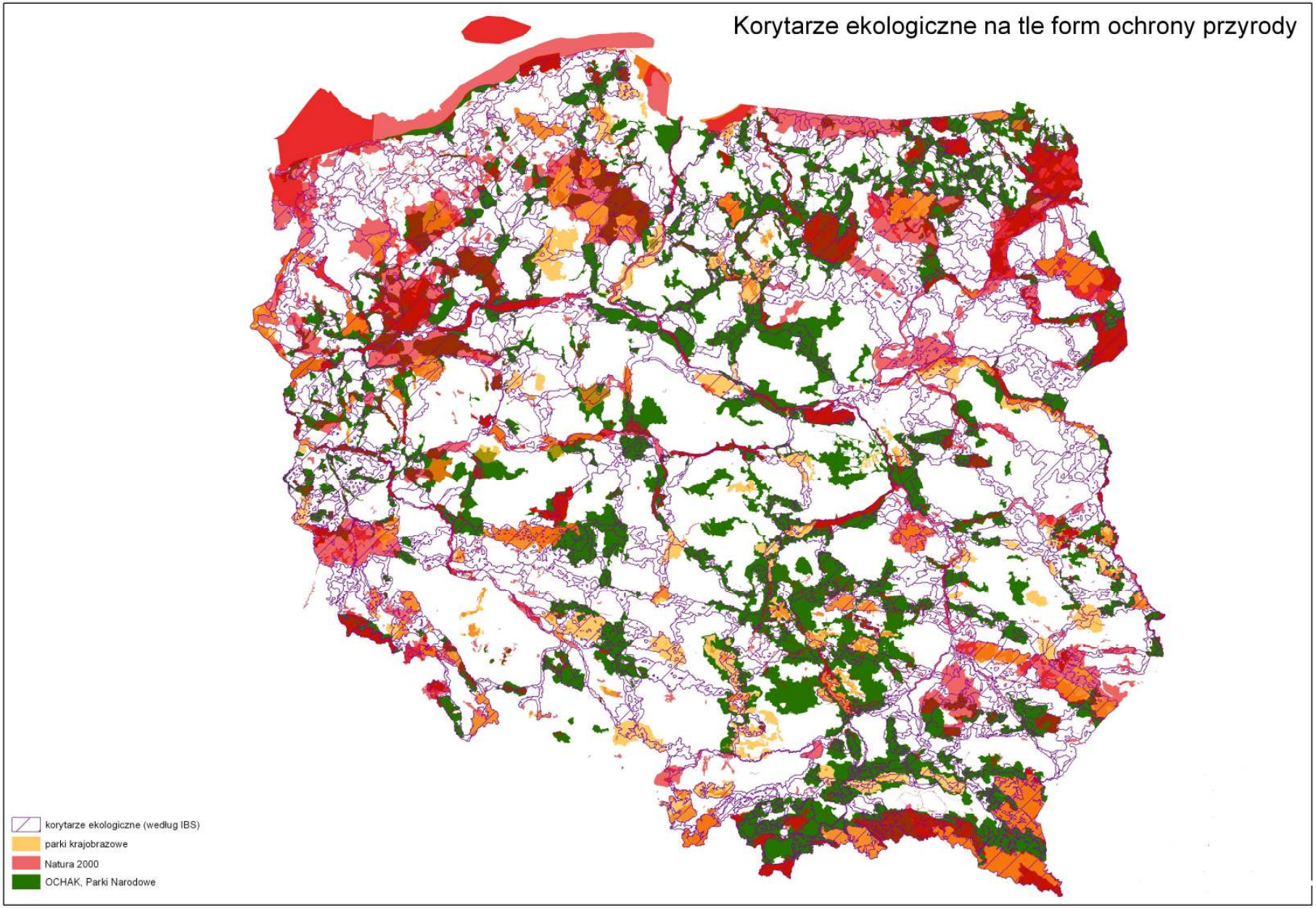
Korytarze ekologiczne na tle form ochrony przyrody
korytarze ekologiczne (według IBS)
parki krajobrazowe
Natura 2000
OCHAK, Parki Narodowe

Instrumenty ochrony przyrody

- Zakazy
- Procedury ocen oddziaływania na środowisko
- Planowanie ochrony
- System zachęt
- Edukacja

Ograniczona skuteczność instrumentów

- Brak wielu planów ochrony – podstawa zarządzania obszarami
- Niedostateczny nadzór nad obszarami, brak odpowiedniego finansowanie działań
- Brak możliwości zastosowania procedur OOS w stosunku do zmiana użytkowania w obrębie gruntów rolnych
- Niska skuteczność instrumentów prawnych pozwalających na egzekwowanie przepisów prawa, ustaleń planów ochrony
- Zbyt małe zasoby kadrowe służb ochrony przyrody, brak kontroli na miejscu

Działania na rzecz zrównoważonej produkcji roślin energetycznych

- Wprowadzenie dobrych praktyk jak ograniczać negatywne skutki na środowisko
- Informacja i edukacja o wpływie upraw energetycznych na środowisko
- Kontrola przekształceń TUZ na poziomie gospodarstwa

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA